

01.2 Η φίλη μας η θάλασσα – Θεωρία

Το νόημα του κειμένου

Τα άρθρα αναφέρονται στη μεγάλη οικολογική καταστροφή που προκλήθηκε από το δεξαμενόπλοιο "Πρεσιτίζ". Μεγάλες καταστροφές προκλήθηκαν στις ακτές της Βόρειας Ισπανίας. Παρόλο που η κινητοποίηση των αρχών ήταν άμεση, τίποτα δεν φαίνεται να μπορεί να σταματήσει την εξάπλωση της ρύπανσης.

Σύνθετες λέξεις

Όταν συνδυάζουμε μια λέξη με μια άλλη λέξη για να φτιάξουμε μια καινούρια λέξη, έχουμε **σύνθεση**. **Σύνθετες**, λοιπόν, **λέμε τις λέξεις που σχηματίζονται όταν ενώνουμε δύο ή περισσότερες άλλες λέξεις**. Οι λέξεις που χρησιμοποιούμε στη σύνθεση και δεν είναι και οι ίδιες σύνθετες, λέγονται απλές ή συνθετικά. **Η πρώτη λέξη που υπάρχει σε μια σύνθετη λέγεται πρώτο συνθετικό, ενώ η δεύτερη δεύτερο συνθετικό**.

άγριο	+ λουλούδι	= αγριολούλουδο
ανεβαίνω	+ κατεβαίνω	= ανεβοκατεβαίνω
A' συνθετικό	B' συνθετικό	Σύνθετη λέξη

Δημιουργούμε σύνθετες λέξεις :

A. Χρησιμοποιώντας **το στερητικό -α ή ένα ακώριστο μόριο**. π.χ. α + πέρας
→ άπειρος (= αυτός που δεν έχει τέλος) ξε + κουρασμένος → ξεκούραστος

B. **Ενώνοντας δύο ή περισσότερες λέξεις** π.χ. ανεβαίνω + κατεβαίνω
→ ανεβοκατεβαίνω

Τι είναι το στερητικό -α ;

Το στερητικό -α είναι το γράμμα Αα, το οποίο όταν μπαίνει μπροστά από άλλη λέξη, δημιουργεί μια καινούρια - σύνθετη - λέξη με αντίθετο νόημα από την προηγούμενη. Π.χ. α + πόρος → άπορος (= αυτός που δεν έχει πόρους, εισοδήματα)

Τι είναι τα ακώριστα μόρια ;

Ακώριστα μόρια λέμε τις μονοσύλλαβες ή δισύλλαβες λέξεις που δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο, αλλά χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στη σύνθεση λέξεων π.χ. αρχι- αμφι- δια- δι- δυσ- εισ- εκ- εξ- εν-ημι- περι- υπο- συν κ.λπ. Ακόμα στα ακώριστα μόρια συγκαταλέγεται το ξε- που λειτουργεί όπως και το στερητικό -α.

Όταν το Α' συνθετικό είναι κλιτή λέξη, ενώνω τα δύο συνθετικά με το **συνδετικό φωνήεν -ο-**, το οποίο δεν προέρχεται από κανένα από τα δύο συνθετικά.

γυναίκες + παιδιά → γυναικ-ό-παιδα, νύχτα + πουλί → νυχτ-ο-πούλι, ανάβω + σβήνω → αναβ-ο-σβήνω, πικρή + δάφνη → πικρ-ο-δάφνη κ.λπ.

Μερικές φορές, όμως, το συνδετικό φωνήεν χάνεται. π.χ. άγριος + άνθρωπος αγριάνθρωπος

Μερικές προθέσεις της γλώσσας μας συνδυάζονται με ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα και επιρρήματα, και σχηματίζουν νέες λέξεις: π.χ. αντιπρόεδρος, κατακόκκινος, συνυπάρχω, προχτές. Οι λέξεις αυτές άλλοτε μοιάζουν με παράγωγα και άλλοτε με σύνθετα.

Κάποιες λέξεις δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο παρά μόνο σε σύνθεση με άλλες λέξεις. Αυτές οι λέξεις λέγονται **ακώριστα μόρια**.

Στη γλώσσα μας **υπάρχουν και σύνθετα τα οποία μοιάζουν με ολόκληρες ονομαστικές φράσεις**. Αυτά ονομάζονται **πολυλεκτικά σύνθετα**. Π.χ. παιδική χαρά, λαϊκή αγορά, τρίτη ηλικία, ζώνη ασφαλείας

Ορθογραφία των καταλήξεων των ρημάτων -με, -μαι, -σε, -σαι, -τε, -ται

Στην ενεργητική φωνή :

Στην ενεργητική φωνή όλα τα ρήματα που τελειώνουν σε -ε, -σε, -τε γράφουν το ε με έψιλον π.χ. εμείς παίζου**με**, εμείς θέλου**με**

Στην παθητική φωνή :

Γράφουν το – ε με άλφα γιώτα (-αι)

Και στα τρία πρόσωπα του ενικού αριθμού π.χ. έρχο**μαι**, έρχε**σαι**, έρχε**ται**,
ξεκουράζο**μαι**, ξεκουράζε**σαι**, ξεκουράζε**ται**.

Στο τρίτο πρόσωπο του πληθυντικού αριθμού π.χ. έρχο**νται**, ξεκουράζο**νται**

Γράφουν το -ε με έψιλον : Στο πρώτο και στο δεύτερο πρόσωπο του
πληθυντικού αριθμού π.χ. ερχόμα**στε**, έρχε**στε** ή ερχόσα**στε**, ξεκουραζόμα**στε**,
ξεκουράζε**στε** ή ξεκουραζόσα**στε**

Πώς περιγράφω ένα γεγονός ;

Γεγονός είναι κάτι που έχει γίνει π.χ. μια πυρκαγιά, ένα ναυάγιο, η
επίσκεψη ενός διάσημου αθλητή στο σχολείο κ.λπ.

Στην περιγραφή ενός γεγονότος **θα πρέπει να επικεντρωθώ κυρίως στο
γεγονός και να προσπαθήσω να δώσω όσο το δυνατόν περισσότερες
πληροφορίες σχετικά με το γεγονός αυτό, έτσι ώστε η περιγραφή να
είναι πλήρης και ο αναγνώστης να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα.**

Η περιγραφή ενός γεγονότος θα πρέπει να περιέχει :

- Ποιο είναι το γεγονός
- Πού συνέβη
- Πότε συνέβη
- Ποιοι συμμετείχαν στο γεγονός ή ποιοι έχουν σχέση μ' αυτό
- Ποια ήταν η αιτία για να συμβεί αυτό το γεγονός
- Τι ακριβώς έγινε (Με τη σωστή χρονολογική σειρά)
- Πώς αντιμετωπίστηκε
- Σκέψεις και συναισθήματα που μου προκάλεσε

Στην περιγραφή γεγονότος θα χρησιμοποιήσω παρελθοντικούς χρόνους,
επιρρήματα τοπικά και χρονικά και επίθετα για να ζωντανέψει το κείμενο.